

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 7. kokous

Aika: 26.11.2020, klo 12-16

Paikka: Zoom-etäkokous

Paikalla:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusjohtaja Antti Arasto, VTT, prof. Ari Ekroos, Aalto-yliopisto, prof. Jouni Jaakkola, Oulun yliopisto, prof. Sirkku Juhola, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Paula Kivimaa, SYKE, tutkimusprof. Hannele Korhonen, Ilmatieteen laitos, prof. Jukka Käyhkö, Turun yliopisto, prof. Peter Lund, Aalto-yliopistotutkimusprof. Kristiina Regina, LUKE, prof. Jyri Seppälä, SYKE, apulaisprof. Annukka Vainio, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Timo Vesala, Helsingin yliopisto.

Sihteeristö: erityisasiantuntija Heta Heiskanen, ympäristöministeriö, tiedesihteeri Marianne Leino, Helsingin yliopisto, tutkijatohtori Sanna Lötjönen (sihteeri), Helsingin yliopisto, tiedesihteeri Matti Sihvonen, Helsingin yliopisto, koordinaattori Sally Weaver, Helsingin yliopisto.

Yhdyshenkilöt: erityisasiantuntija Petri Hirvonen, työ- ja elinkeinoministeriö, erityisasiantuntija Laura Nurminen, oikeusministeriö, johtava asiantuntija Jukka Uosukainen, valtioneuvoston kanslia.

Vierailijat: suunnittelija Jenni Hepo-oja, ympäristöministeriö, Senior Consultant Riikka Rantakari, FitComm/Kaiku Helsinki.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:03.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisten kokousten pöytäkirjojen hyväksyminen

a. Paneelin kokous 15.10.2020

Pöytäkirja hyväksyttiin.

b. Lisäkokous 11.11.2020

Pöytäkirja hyväksyttiin.

c. Lisäkokous 20.11.2020

Pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Tilannekatsaus

a. Viestintähenkilön haku

Viestintähenkilön rekrytointi on avattu. Henkilö tulee meille 70 %:sti ja luontopaneelille 30 %:sti. Haku on auki 6.12. asti. Esikarsintalistan tekemisessä ovat mukana ilmastopaneelin lisäksi luontopaneelin edustajat, HY:n viestintäpäällikkö ja YM:n viestintäasiantuntijat. Haastattelut on suunniteltu tammikuun alkupuolelle ja henkilö aloittaisi helmikuussa. Hausta keskusteltiin.

b. Turvetyöryhmän kuuleminen

Vainio oli turvetyöryhmän kuulemisessa. Kuulemisesta keskusteltiin.

c. Tiedepaneelien yhteistyön tilanne

Ilmastopaneelilla, luontopaneelilla ja kestävän kehityksen paneelilla on ollut yhteisiä keskustelutilaisuuksia. Esillä on ajatus tehdä yhteinen lausunto elvytyksestä. Kukin paneeli tekee ensin oman pohjansa perusideasta, periaatteista ja ehdotuksista. Näiden pohjalta katsotaan, mitä yhteistä voidaan lausua. Luontopaneelin suunnasta on mietitty, voisiko ekologisesta jalanjäljestä tehdä jotain. Jaakkola menee keskustelemaan aiheesta. Yhteistyöstä keskusteltiin.

d. Ilmastotalouden instituutti

Ollikainen kertoi ilmastotalouden instituutin mahdollisesti perustamisesta ja aiheesta keskusteltiin.

e. EEA:n paneelitalaisuus

European Environment Agency järjesti paneelitalaisuuden eri maiden ilmastopaneeleille. Ollikainen kertoi tilaisuuden kulusta ja aiheesta keskusteltiin.

f. Lausunnot ja kuulemiset

Käytiin läpi edellisen kokouksen jälkeen annetut lausunnot ja käydyt kuulemiset. Päätettiin, että tilanteissa, joissa lausuntojen osaaminen tulee pääasiassa sihteeristöstä, voidaan asianomainen henkilö sihteeristöstä lisätä panelistien ohella lausunnon antajiin.

5. Katsaus kuluneeseen vuoteen ja ensi vuoden toiminta

Käytiin läpi uuden paneelin ensimmäistä toimintavuotta ja keskusteltiin kokemuksista ja kehitysehdotuksista. Panelisteille ja yhdyshenkilöille lähetetään joulukuun aikana kyselylomake, jossa voi anonymisti antaa palautetta ilmastopaneelin toiminnasta. Todetaan tämä virikkeellisenä väliarviokeskusteluna. Toiminnan arvioon palataan uudelleen, kun kyselylomake on tehty ja vastaukset siihen käyty läpi.

6. Hankkeiden tilannekatsaukset

a. Turve

Regina antoi hankkeen väliraportin. Hankkeen otsikkona on ”Turvemaiden käytön tulevaisuuden vaihtoehdot hiilineutraalissa Suomessa”. Tänä vuonna on tarkoitus saada nykytila numeroina ja karttoina näkyviin. Ensi vuonna pohditaan turpeen käytön vaihtoehtoja: miten turvetta ja turvemaita voi käyttää, jos Suomi haluaa olla hiilineutraali. Mikä olisi realistinen taso, mihin turvetta voi käyttää ja kuinka paljon. Mitä pitäisi tapahtua, mitä ohjausta, miten kuluttajakäyttäytyminen vaikuttaa, millaisia kustannuksia maankäytön ja turpeen käytön muutoksille tulisi hiilineutraalissa Suomessa. Kyselyn kysymykset ovat kommentoilla ja lähdössä turvetuotannosta elantonsa saaville. Alkuvuodesta tehdään lisätarkasteluja olemassa olevista aineistoista. Ensimmäisen työpajan piti olla tämän vuoden puolella, se siirtyy tammikuulle. Toinen työpaja on turvevaltaisella alueella ja se toteutetaan myöhemmin keväällä suunnitelmien mukaan. Hankkeesta keskusteltiin.

b. Sähköistyminen

Lund, Arasto ja Kivimaa antoivan hankkeen väliraportin ja kertoivat alustavista tuloksista. Lähtökohtana sähköistymisellä arvioidaan olevan merkittävä rooli CO₂-päästöjen laskemisessa, mutta ymmärrys sähköistymisen hyödyistä ja haitoista ei ole ihan selvä. Hanke pyrkii luomaan kuvan sähköistymisen edellytyksistä ja mahdollisuuksista ja miten sähköistyminen voisi vaikuttaa päästökäytökseen vuosiin 2035 ja 2050. Hanke rakentuu kolmesta työpaketista: tilannekatsaus ja sähköistymisen analyysit (WP1), teollisuuden sähköistyminen (WP2), ja sähköistymisen vaikutukset turvallisuuteen ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen (WP3). Teollisuudessa sähkö voi ilmastohyödyn lisäksi olla tarkemmin säädettävää ja sillä on monesti parempi hyötysuhde kuin termisillä prosesseilla. Suuri osa sähköistymisestä on erilaisia tapoja tuottaa eri lämpötila-alueiden lämpöä. WP3:n tavoitteena on tehdä laadullisesti systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Alustavina havaintoina sähköistymiseen liittyvät sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teemat ovat aika harvinaisia, ja ne painottuvat kehitysmaihin ja Afrikkaan. Turvallisuus ja sähköistyminen ovat hyvin teknisesti spesifejä ja laajempaan kysymyksenä turvallisuutta on käsitelty hyvin vähän. WP1:ssä on käsitelty osittain tilannekatsausta, mutta erityisesti sähköistymisen kokonaisuutta energiajärjestelmässä, ja tehty skenaarioajoja. Kirjallisuuskatsaus on yksi osa raporttia ja se antaa vahvan sanoman sähköistymisen etenemisestä. Toisessa osassa on katsottu energiajärjestelmää: miten sähköistyminen näkyy energiajärjestelmän muutoksena ja erityisesti, miten se auttaa päästöjen vähentämisessä. Ensi vuotta ajatellen skenaariot päivitetään, tehdään herkkyyštarkasteluja ja viimeistellään raportti. Hanke käy sidosryhmäkeskustelut, kunhan raporttiluonnos saadaan valmiiksi. Hankkeesta keskusteltiin.

c. Kulutus

Seppälä kertoi väliraportin hankkeesta ”Kuluttajien merkitys kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä ja Suomen ilmastopolitiikassa”. Hankkeen lähtökohtana on selvittää kuluttajien valintojen merkitystä vuoteen 2035 mennessä tehtävien päästövähennysten toteuttamiseen ja hiilineutraaliuteen. Tarkastelu perustuu kirjallisuuskatsaukseen ja kaikkien meneillään olevien ja tehtyjen selvitysten hyödyntämiseen. Kulutussektorin tarkasteltavat tema-alueet ovat rakennukset ja

asuminen, liikkuminen, ruoka sekä muu kulutus. Peruseriaatteena kustakin neljästä teema-alueesta valitaan WEM- ja WAM-skenaariot ja käydään läpi, millä toimilla päästövähennykset saadaan aikaiseksi, millä ohjaukeinoilla tätä voidaan edistää ja mikä on kuluttajan merkitys. Seppälä kertoi hankkeen alustavia tuloksia. Hankkeesta keskusteltiin.

7. Viestintäasiat

Rantakari kävi läpi viestintäasioita. Viestinnästä keskusteltiin. Kiitetään Rantakaria ja Kaikua kaikesta työstä paneelin puolesta.

8. YM: hankkeiden maksatus ja muut raha-asiat (Jenni Hepo-oja)

Jenni Hepo-oja (YM) kertoi ilmastopaneelin avustusten maksatusasioista. Aiheesta keskusteltiin.

9. Muut mahdolliset asiat

a. Seuraavat kokoukset

Paneelin seuraavien kokousten aikataulutus on seuraava: tammikuun loppu, huhtikuu ja kesäkuu. Jos tulee tarvetta, pidetään kokous myös maaliskuussa. Näistä tulee pian Doodle kaikille.

b. Muut

Keskusteltiin ilmastolakimuistion julkaisusta. Päätetään, että ilmastolakimuistio julkaistaan paneelin verkkosivuilla ja siitä twiitataan.

Keskusteltiin ilmastoymmärryshankkeen kyselytutkimuksen kysymyksestä liittyen ihmisen osuuteen ilmastonmuutoksen aiheuttajana.

10. Paneelin sisäiset asiat (vain panelistit ja sihteeri)

Keskusteltiin terveysasioiden sisällyttämisestä paremmin paneelin hankkeisiin ja EU:n tulevien 2030-tavoitteiden vaikutuksista Suomeen.

Leino muistutti lausuntopyynnöstä liittyen kestävän kehityksen Agenda 2030 –selontekoon.

Maankäytön ja rakennuslain luonnos tulee valmistumaan helmikuun alkupuolella. Varaudutaan lausuntoon.

11. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:29.